

Маркери

**Мовні маркери англо- та
українськомовного типу у структурі
міжнародних договорів**

Київ-2022

ЗМІСТ

ВСТУП.....
РОЗДІЛ 1. ЮРИДИЧНИЙ ДИСКУРС ТА ЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ
1.1 Поняття юридичного дискурсу, його особливості.....
1.2 Вимоги до перекладача
1.3 Лінгвістичні особливості правової комунікації
РОЗДІЛ 2. ПОНЯТТЯ ЕКВІВАЛЕНТНОСТІ, СПЕЦІФІКА ТА МЕТОДИ ЮРИДИЧНОГО ПЕРЕКЛАДУ
2.1 Юридичний переклад як різновид спеціального перекладу
2.2 Проблема еквівалентності у юридичному перекладі
2.3 Перекладацькі трансформації як підґрунтя якісного юридичного перекладу
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ МОВНИХ МАРКЕРІВ У СТРУКТУРІ ТЕКСТІВ МІЖНАРОДНИХ ДОГОВОРІВ: ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧИЙ АСПЕКТ
3.1 Мовні маркери юридичного дискурсу: особливості та групування
3.2 Групи мовних маркерів
ВИСНОВКИ
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

ВСТУП

Зміни, що відбулися у сфері політичних та економічних міжнародних відносин в останні десятиліття, зумовлюють актуальність проблем юридичного перекладу, вироблення методик та технік перекладу юридичних текстів. Правова комунікація передбачає спеціалізацію лексики, сама лексика охоплює широкий спектр правових галузей. Необхідно враховувати існуючу різницю у законодавствах країн, особливості українського та англійського юридичного дискурсу під час перекладу юридичних документів.

Під час перекладу юридичних документів з однієї мови на іншу перед перекладачем постає проблема адекватної передачі змісту. Перекладач використовує трансформації, зокрема, лексичні та синтаксичні, оскільки мова права має особливу лексику та певне термінологічне наповнення, а правові тексти часто мають складну синтаксичну структуру.

Переклад як акт міжкультурної комунікації – особливий вид мовленнєвої діяльності. Є рекомендовані підходи, такі як використання паралельних текстів, поінформованість про юридичну систему країн, з представниками яких укладаються угоди; наявність вебсайтів, орієнтованих на юридичний переклад англійської та ін. У перекладача повинно бути глибоке розуміння тексту оригіналу і знань у тому, як користуватися специфічними термінами. Перекладач бере на себе відповідальність за передачу концептів, які можуть існувати в одній культурі та бути відсутніми в іншій. Перекладачеві, що працює у професійній сфері юриспруденції, необхідно мати знання юридичної термінології та прийомів побудови юридичного тексту різного стилістичного різновиду. Тільки в цьому випадку може йтися про те, що перекладач володіє технікою юридичного перекладу.

Однак для вільного та кваліфікованого перекладацького посередництва у міжкультурній комунікації у сфері юриспруденції необхідне отримання ще однієї умови, а саме – за одиницю перекладу приймати юридичний термін; зосереджуватися на розгляді у перекладацькому аспекті саме цієї ключової ланки юридичного тексту.

РОЗДІЛ 1

ЮРИДИЧНИЙ ДИСКУРС ТА ЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ

1.1 Поняття юридичного дискурсу, його особливості

Вивченю терміна *дискурс* присвячено достатню кількість робіт лінгвістів та філософів. Дискурс розглядають як живу систему мовного спілкування, а не абстрактну категорію лінгвістики [31, с. 13]. Для дискурсу юридичних документів та комунікації характерні такі параметри, що виділяють його серед інших типів: учасники юридичної комунікації мають особливий правовий статус, що визначає статус учасників комунікації (продавець – покупець, відповідач – позивач); комунікація має мету (спрямовану на закріплення зобов'язань, правового статусу сторін); комунікація прив'язана до місця (адреси сторін договору, встановлення превалюючого права під час розгляду спорів сторін).

Юридичний дискурс складають документи (тексти законів, договорів). Комунікаційна свобода юридичного дискурсу обмежена. Компанія, яка є однією зі сторін за договором, не може вільно тлумачити текст договору на свою користь, оскільки він регулюється певними нормами права. У юридичному дискурсі використовують багато кліше; це підтверджується використанням мовних конструкцій, виразів, перейнятих з інших мов (зокрема, латинської), що перекладають без особливих знань та спеціальної підготовки, проте володіння гlosарієм юридичних термінів істотно спрощує переклад – деякі юридичні терміни можуть мати еквіваленти українською мовою.

Дискурс є використанням мови для висловлювання у сфері права. Це вимагає дотримання спеціальних правил, використання лексики, що є характерною для конкретного випадку використання. Також можна назвати дискурсом і порядок використання лексичних конструкцій будь-якого документа (договору), який у цьому випадку виступає як модель реальної мовної взаємодії двох чи більше сторін.

Важливим складником дискурсу є категорія учасників комунікації, оскільки саме учасники комунікації є творцями тексту. Дослідники виділяють

особистісний та інституційний різновиди дискурсу Наприклад, В.І.Карасик виділяє такі основні види інституційного дискурсу, як політичний, дипломатичний, адміністративний, юридичний, військовий, педагогічний, релігійний, містичний, медичний, діловий, рекламний, спортивний, науковий, сценічний та масово-інформаційний. Учасники особистісного дискурсу виявляють якості своєї мовної особистості у вигляді художнього дискурсу. Юридичний дискурс поряд з політичним, економічним та іншими дискурсами є різновидом інституційного дискурсу

Розуміння юридичних текстів – це ключовий чинник успішного перекладу. Однак природа юридичних термінів та дискурсу робить переклад більш складним завданням. Глибоке знання англійських термінів може бути особливо значущим у процесі перекладу.

Юридичний переклад вважають одним із видів перекладів, коли перекладач піддається суровим семантичним обмеженням на всіх рівнях через особливості юридичної мови, з одного боку, та культурно-опосередкованим характером юридичного дискурсу, з іншого.

У юридичному дискурсі беруть участь укладачі тексту / юристи та реципієнти, що сприймають інформацію. Юридичні тексти подібні за стилем до наукових.

Юридичний текст складається з безлічі термінів, які так само націлені на повідомлення когнітивної інформації для реципієнта. Певна частка термінів відома не лише юристам, але також рядовим носіям мови, тому що їм доводиться мати справу з цими термінами у повсякденному житті. Юридичні терміни характеризуються такими ознаками: вони мають лише одне значення, у них немає емоційного забарвлення, від контексту вони не залежать.

У системі юридичних термінів існує «особливий розподіл структурно-понятійних, дериваційних, лексичних одиниць та функціональних параметрів, які мають особливі ознаки та закономірностями, що є значущі для сфер юридичної діяльності, у яких вони функціонують» [10, с. 16]. У текстах використовують чимало конструкцій-кліше, особливо в договірних документах:

Продавець, Покупець, далі Сторони, підписані уповноваженими представниками сторін, які уклали цей договір, додаток, наведене нижче / вище та ін.

Головна особливість тексту юридичних договорів у тому, що у ньому не може бути подвійного тлумачення. Різне тлумачення тексту його суб'єктами призведе до значного порушення істотних умов, втрати прибутку, упущенії вигоди, втрати ділової репутації, зниження акціонерної вартості компанії. При цьому йдеться про розуміння та взаєморозуміння суб'єктів, що беруть участь у юридичному дискурсі [15, с. 131].

1.2 Вимоги до перекладача

Професійна правова комунікація відноситься до спеціальних видів соціальної комунікації: вона здійснюється завдяки спеціальним знанням і має цінність у межах певної професійної групи. Міжкультурна правова комунікація як різновид професійної ускладнений комплексом, що впливають на неї і тісно пов'язаних з нею чинників, з яких одним з найважливіших є наявність посередника спілкування – перекладача, а також відмінність правових систем.

Безперечно, що переклад представляє собою передачу змісту тексту іноземною мовою у вигляді створення тексту мовою перекладу. Це незаперечний постулат сучасної теорії та практики перекладу, що не потребує більше доказів.

Незнання еквівалентів, недостатнє володіння семантикою іншомовного слова або слова перекладу призводить до спотворень та помилок, настільки характерних, що можна здійснити їх типологізацію. Про досягнення динамічної еквівалентності за таких помилок не може йтися. Особливо слід підкреслити важливість знання перекладацьких відповідностей на рівні слова та словосполучення у сфері міжмовного професійного спілкування. Звідси і пильна увага до питань перекладу термінів, до основних способів досягнення адекватного перекладу на рівні термінологічних слів та словосполучень, до шляхів усунення труднощів, що виникають під час перекладу термінів різних галузей знання [20, с. 12]. У зв'язку з цим трансформувалося співвідношення правознавства та мовознавства у вивченні мовних питань у правовій сфері та значно зросла роль лінгвістичних досліджень у цій галузі [16, с. 50].

Юридичний текст є одним з найбільш перекладних типів текстів у сучасному світі внаслідок процесів об'єднання Європи та економічної глобалізації. Юридичні тексти є прикладом прагматичних текстів, мета яких по суті полягає в тому, щоб передавати інформацію без будь-яких естетичних ефектів, характерних для літературного перекладу.

Виділяють чотири основні характеристики правової лінгвістики: міждисциплінарність, міжкультурність, контрастність (зіставлення, порівняння мов) та відкритість. Міждисциплінарність означає співробітництво та взаємодію різних спеціальних областей, насамперед правознавства та лінгвістики, а також соціології, антропології, політології, культурології та філософії. Міжкультурність означає, що культурна спадщина передається значною мірою за допомогою мови і по-різному від держави до держави і тим більше від однієї правової системи до іншої. Контрастність охоплює порівняльні принципи вивчення мов та його правових систем.

Тексти із правових областей, заснованих на міжнародній торгівлі та співробітництві, легше піддаються перекладу (наприклад, торгове право, банківське право, сфера захисту прав споживачів). Останнє можна сказати і про деякі галузі права, що однаково розвиваються і що формуються в державах, та знаходяться на приблизно однаковому рівні суспільно-економічного розвитку (наприклад, право довкілля).

1.3 Лінгвістичні особливості правової комунікації

Адекватний переклад та визначення семантики термінів, точна юридична кваліфікація правових понять і реалій є важливими на практиці укладання та виконання міжнародних контрактів. З усього різноманіття комерційної документації, що супроводжує діяльність господарюючих суб'єктів у різних сферах, саме договір посідає центральне місце, оскільки у ньому фіксується сам факт наявності чи відсутності діяльності.

Терміни, що використовують в договірних документах, повинні бути однаково витлумачені обома сторонами договору. Це включає можливість застосування професіоналізмів. Під час складання текстів договорів, якщо не

представляється можливим обійтися без двозначних понять, то їхнє визначення розкривається у тексті договору. Для дотримання умов точності та однозначності тексту потрібно дотримуватися принципу одноманітності термінів – одиниці, що часто зустрічаються, в тексті договору повинні мати наскрізну відповідність. Наприклад, *framework agreement* може перекладатися, як базовий, або рамковий договір. Тож один із варіантів повинен використовуватися у всьому тексту перекладу певного договору. Використовуються універсальні слова, слова скорочення, абревіатури, шаблонні та усталені конструкції (до яких відносяться штампи, мовні формули та кліше).

Для дотримання принципу стисlosti використовується чимало іншомовних слів і фраз; з огляду на їхнє використання досягається оптимізація розмірів тексту, в деяких у випадках одне слово замінює собою декілька.

З лінгвістичних особливостей договорів на морфологічному рівні доцільно виділити відсутність вигуків, вживання універсальних фраз, підвищена частота вживання дієслів у формі інфінітиву. Вигуки як службова частина мови не використовують у текстах офіційно-ділового стилю, бо тексти позбавлені емоційного забарвлення.

РОЗДІЛ 2

ПОНЯТТЯ ЕКВІВАЛЕНТНОСТІ, СПЕЦИФІКА ТА МЕТОДИ ЮРИДИЧНОГО ПЕРЕКЛАДУ

2.1 Юридичний переклад як різновид спеціального перекладу

Переклад текстів юридичного характеру та документації фізичних і юридичних осіб постійно стикається з низкою труднощів. Характерною рисою таких текстів є «переважання канцелярського стилю» [2, с. 282], тобто велика кількість канцелярських кліше, консервативність лексики, складний синтаксис, велика кількість модальних слів з наказовою семантикою, зокрема *мають право, зобов'язані дотримуватися*. Тексти документів зазвичай перекладаються за зразком готової моделі, оскільки під час перекладу переважають однозначні еквіваленти та трансформації.

Питання особливостей взаємозв'язку мови та права залишається актуальним для мовознавців та правознавців. В останні роки одним із найважливіших чинників у розвитку цього діалогу є «процес правової гармонізації в Європейському Союзі» [6, с 114].

Серед особливостей юридичної мови у перекладача найчастіше виникають труднощі такого порядку:

- вживання спеціальних термінів, що збігаються зі словами загальної лексики (наприклад, «термінологізованих слів»: *possession* (володіння, власність), *item* (річ, об'єкт, може мати значення «продукція»);
- вживання «стійких виразів» (*on the behalf of* – від імені);
- вживання архаїзмів (*shall*);
- складний синтаксис (номінальні групи, пасивні конструкції, заплутані синтаксичні конструкції та ін.).

Загальновизнано, що спеціалізовані переклади є найскладнішими, оскільки мають низку особливостей. Насправді виявляється, що одного знання термінології недостатньо для виконання еквівалентного перекладу. Не завжди легко знайти еквівалент будь-якому фіксованого поєднання або для терміна. Отже, для перекладу тексту юридичної спрямованості у перекладача виникають проблеми через те, що в мові перекладу відсутні словесні конструкції, які досить точно могли б описати терміни вихідної мови [10, с. 27]. Крім того, «залежність тексту від культурних особливостей і менталітету народу, а також від його правової системи може привести до того, що зміст тексту у вихідній мові не буде відповідати змісту в мові перекладу навіть за абсолютно дослівної інтерпретації» [39, с. 29]. Тому перекладачеві доводиться збагачувати свої знання через вивчення можливих лексичних еквівалентів слів та цілих фраз. Напр., «Виконавчі агенції ЄС, Регуляторні агенції ЄС» під час перекладу договорів про надання грантів можуть викликати труднощі, оскільки що не існують у практиці української правової системи, їхне вживання не входить у практику розмовної мови і тому потрібно компенсувати об'єктивну неточність перекладу культурологічним коментарем.

Складність юридичних перекладів, як інших спеціалізованих, полягає в необхідності мати глибокі знання в досліджуваній області і розумітися на деталях, щоб «вибудувати пропозиції для створення логічно пов'язаного тексту без суперечностей та нерозуміння» [39, с 78]. Ця галузь вимагає також і особливої точності у формулюваннях, оскільки не можна будь-яку фразу перекладати приблизно. Навіть дрібні помилки та неточності у перекладі тексту можуть призвести до неправильного тлумачення його змісту і, як наслідок, «спонукати до якихось неправильних дій» [35, с. 154], наприклад, до пред'явлення судового позову.

Також важливо зазначити, що перекладачеві під час перекладу юридичних текстів контрактного характеру доводиться зіштовхуватися із застосуванням технічної термінології, оскільки найчастіше до текстів контрактів включають вимоги до постачання та інші умови технічного характеру.

2.2 Проблема еквівалентності у юридичному перекладі

Під час перекладу юридичних текстів, а також текстів інших видів, основне завдання полягає у приведенні тексту мовою перекладу до стану тотожності тексту мовою оригіналу. Тотожність виявляється у терміні *еквівалентність*, що тлумачимо як смислову близькість оригіналу та перекладу. Еквівалентність є невід'ємною частиною самого перекладу як процесу. На сьогодні сформувалися три різні підходи до визначення еквівалентності:

- лінгвістичний – визнаний як традиційний підхід;
- функціональний підхід;
- емпіричний підхід.

Лінгвістичний підхід має на увазі виконання перекладу з метою досягнення повної тотожності тексту перекладу текстові оригіналу. Перекладачеві необхідно максимально точно передати текст оригіналу мовою перекладу у повному обсязі [27, с. 28]. Розвиток цієї теорії породило безліч суперечностей у науковій сфері – говорити про повну тотожності через різні мовні особливості некоректно. Тотожність може бути лише відносною, що обумовлювалося граматичними, синтаксичними, історичними та культурними відмінностями

різних мов, які сформувалися в ході історії. Спираючись на дані, дослідники приходять до висновку, що текст перекладу не може бути тотожним тексту оригіналу повністю [27, с. 34].

Функціональний підхід до вирішення проблеми перекладацької еквівалентності полягав у знаходженні в оригіналі незмінної частини, збереження та перенесення якої забезпечувало б достатність комунікації без втрати інформації. Це можна досягти передачею функції тексту, описаної в тексті ситуації: якщо текст перекладу виконував ту саму функцію та описував ситуацію, то він визнавався еквівалентним. Проблема, яка виникала у процесі використання функціонального підходу, полягала в наявності прикладів перекладів, у яких не простежувалася передача функції, яку було прийнято вважати основною, але акт комунікації відбувався. Також існували приклади, де функцію тексту було збережено, але текст еквівалентним назвати не представлялося можливим. Також виникає проблема вибору функції, ситуації та мети в тексті оригіналу для передавання під час еквівалентного перекладу.

Сутність емпіричного підходу полягала у використанні аналізу текстів перекладів для виділення їхніх спільних рис, які дозволяють дати концепцію еквівалентності. Переклад може бути виконаний з частковою або повною заміною одиниць всіх рівнів або лише на деяких із них – перекладачеві доводиться приймати рішення про вибір одиниць, які будуть передані в тексті оригіналу, що використовується для досягнення мети комунікації. У різних мовами ступінь еквівалентності перекладу може ґрунтуватися як на збереженні і втраті різних елементів змісту оригіналу, залежно від рівня еквівалентності перекладу [18, с. 65].

Під час перекладу офіційно-ділових текстів еквівалентність виносять на чільне місце. Це пов'язано з комунікативною функцією: передача інформації для реципієнта повною мірою, без подвійного тлумачення. Юридичний текст високо стандартизований, рясніє кліше та штампами, його поняттєвий апарат формувався протягом значного проміжку часу. Усталені штампи за відсутністю

еквівалентів доводиться перекладати дослівно – поняттєвий апарат та напрацьовані штампи в сучасній українській мові ще перебувають у стадії тривалого розвитку.

Під час перекладу клішованих фраз доводиться вдаватися до дослівного перекладу у випадках відсутності еквівалентів, оскільки необхідно зберегти синтаксичну конструкцію оригіналу, що можна досягти тільки в у випадку дотримання її будови під час перекладу. Юридичний переклад потрібен також для надання документові правового статусу При цьому потрібне нотаріальне засвідчення підпису перекладача, для того, щоб виконаний переклад сприймався юридичним еквівалентом тексту оригіналу. Державними органами переклад приймається як юридичний еквівалента лише у супроводі завіrenoї копії або оригіналу документа. Все це потрібно мати на увазі при виконанні перекладу – перекладачеві доводиться наводити до еквівалентного значення не тільки сам текст, а й адаптуватися до юридичних реалій. Отже, перед перекладачем виникає проблема застосування еквівалентів для адаптації перекладу для реципієнта та його правові реалії. Під час перекладу з української мови англійською необхідно враховувати, для яких цілей переклад виконується, так само системні особливості та ситуаційні показники [16, с. 92].

Під час перекладу англійською для реципієнта важливі особливості права, саме правова система, у якій функціонувати переклад як комунікації. Наприклад, переклад англійською мовою кінцевого користувача резидента Сполученого Королівства необхідно виконувати з урахуванням місцезнаходження – переклад для Шотландії та Великобританії будуть відрізнятися.

2.3 Перекладацькі трансформації як підґрунтя якісного юридичного перекладу

У процесі перекладу юридичних текстів перекладачеві часто доводиться стикатися з термінами, еквіваленти яких відсутні у мові перекладу. Доводиться передавати назви та терміни у зв'язку з прямими чи непрямими значеннями.

Безеквівалентну лексику можна поділити на такі групи:

- референційно-безеквівалентна лексика (терміни, слова складної або широкої семантики);
- прагматично-безеквівалентна лексика (іншомовні слова, абревіа тури);
- альтернативно-безеквівалентна лексика (імена власні, реалії, фразеологізми).

Трансформація є заміною окремих лексичних одиниць мови оригіналу лексичними одиницями мови перекладу, які є їх еквівалентами. При підборі одиниці для заміни велике значення грає усталене вживання для звички вживання слова-одиниці. Заміна одиниці мови оригіналу, що має ширше значення, на одиницю мови перекладу з більш конкретним, вужчим значенням, називається конкретизацією. До конкретизації вдаються у випадку відсутності у мові перекладу мовної одиниці з таким самим широким значенням, або розбіжністю в них стилістичного значення. Прийом, протилежний конкретизації, це генералізація. Під час перекладу юридичних текстів з англійської українською найбільш частотним прийомом є конкретизація, генералізація зустрічається частіше під час перекладу з української англійською.

Прийом лексичного додавання – спосіб трансформації, коли є обумовлені відмінності у структурі речень мови оригіналу та перекладу, а також у випадку відсутності слова – для його заміни підбирається словосполучення. Прийом зворотний додаванню – опущення. Надлишкові слова, які не несуть певного змісту, опускаються у процесі перекладу, що дає змогу значно скоротити загальний обсяг тексту.

Під час перекладу юридичних текстів найчастіше доводиться вдаватися до таких видів трансформацій, як синтаксичне уподібнення, транскрибування, транслітерація та калькування. Зважаючи на те, що часто документи спочатку складаються однією мовою, а текст, що ратифікується, представляється двома і більше мовами, синтаксичне уподібнення документа є необхідною вимогою при легалізації. Синтаксичне уподібнення зберігає структуру речення, зберігаючи одинаковий набір членів речення та їхню послідовність розташування в тексті. Під час уподібнення успадковується рубрикація, поділ за абзацами, форма подання тексту документа [27, с. 34]. Через відмінності між мовами обсяг тексту перекладу відрізняється від тексту оригіналу. При табличному поданні, або

поданні тексту абзацу, можна створити певне нерозуміння для реципієнта. Перекладачеві необхідно забезпечувати сприйняття тексту у всіх реципієнтів на однаковому рівні. Для цього під час перекладу довгих конструкцій необхідно зберігати їхній обсяг.

Для перекладу назв юридичних документів, структур та організацій найчастіше використовується метод калькування. Калькування – переклад зі збереженням структури та семантики безеквівалентної одиниці. Спосіб використовується часто спільно з іншими трансформаціями, наприклад, використовуючи перестановку мовних одиниць. Напр., *The National Security Agency* – Агенція Національної Безпеки. Варіант повного калькування застосовується, якщо всі структурні одиниці піддаються буквальному перекладу, наприклад, *The United States* – Сполучені Штати. Транскрибування є відтворенням іноземного звучання слова, а транслітерація – відтворення літерного складу.

Для перекладу юридичних документів одним із основних критеріїв залишається дотримання правил і вимог офіційно-ділового стилю з підтримкою високого рівня еквівалентності за допомогою трансформацій, які так само залежать від суб'єктивного осмислення тексту

РОЗДІЛ 3

АНАЛІЗ МОВНИХ МАРКЕРІВ

У СТРУКТУРІ МІЖНАРОДНИХ ДОГОВОРІВ:

ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧИЙ АСПЕКТ

3.1 Мовні маркери юридичного дискурсу: особливості та групування

Оскільки у схемі комунікації зацікавлення створює форма повідомлення та її придатність для адекватної передачі інформації, важливим залишається розуміння лінгвістичних структур як маркерів інформації. Опираючись на когнітивні процеси, можемо виокремити мовні одиниці, за допомогою яких

здійснюється свідомий вплив на аудиторію через формування відповідного контексту: адресант вибудовує певну стратегію, програмуючи адресата на відповідне сприйняття повідомлення. Сигнал, що вказує на функцію або властивість [4, с. 647], де властивість – якість чи ознака, що характерні для чогось або когось [4, с. 194], називається *маркером*.

На їхнє позначення використовують різні терміни [9, с. 2]: *прагматична частка* (pragmatic particle), *дискурсна частка* (discourse particle), *дискурсний маркер* (discourse marker), *прагматичний маркер* (pragmatic marker). Прагматичні маркери досліджувалися в рамках дискурсного аналізу, теорії релевантності, теорії аргументації [9, с. 1]. Узагальнена модель їхнього аналізу ще не створена [6, с. 190–191].

Ми послуговуватимемося терміном *мовний маркер* і тлумачимо його як певну одиницю мови – слово чи словосполучення, структурну одиницю юридичного дискурсу, певний орієнтир, на основі якого читач розпізнає комунікативні наміри мовця.

В юридичному дискурсі є певні групи слів та словосполучень, що за своїм функційним призначенням уможливлюють структурування та змістове розкриття сутності міжнародних документів. Це мовні маркери. Мовні маркери поділяємо на дві функційні групи: *структурні оформленувальні маркери*; вони починають чи закінчують речення, абзац, тим самим акцентуючи на важливості певної інформації в лексичній одиниці; виконують організаційну функцію та *маркери достовірності*, вони несуть достовірну для реципієнта інформацію, що уможливить позитивний розгляд питань міжнародного договору, а потім і тісне міжнародне співробітництво заявлених у договорі Сторін. Маркери достовірності зосереджують в собі найважливішу інформацію, що подана для розгляду Сторонами договору, встановлюють відповідність змісту договору до реальності, підтверджують достовірність висловлення, беручи до уваги відкритість та ширість представників; реалізують комунікативну функцію інформування.

I. Структурні оформленувальні маркери

Примірне наповнення тексту договору: 1. Предмет договору. 2. Ціна договору та порядок розрахунків. 3. Строки виконання зобов'язань. 4. Інші істотні умови -якщо є для того чи іншого виду договорів1. 5. Права та обов'язки сторін. 6. Відповіальність сторін. 7. Особливі умови. Розглянемо ці структурні маркери на прикладі міжнародного договору про надання гранту

1. grant agreement
2. preamble
3. terms and conditions
4. datasheet
5. subject of the agreement
6. definitions
7. action
8. duration and starting date
9. eligible and ineligible contributions
- 10.grant implementation
- 11.beneficiaries,
- 12.affiliated entities
- 13.participants with special status
- 14.rules for carrying out the action
- 15.proper implementation of the action
- 16.conflict of interests
- 17.confidentiality and security
- 18.ethics and values
- 19.data protection
- 20.intellectual property rights
- 21.record-keeping
- 22.reporting
- 23.payments and recoveries
- 24.consequences of non-compliance
- 25.rejections and grant reduction
- 26.rejection of contributions

Надамо українські еквіваленти цих маркерів:

1. угода про надання гранту
2. преамбула
3. загальні положення та умови
4. перелік даних
5. предмет договору
6. визначення
7. діяльність
8. тривалість та дата початку
9. припустимі та неприпустимі внески
10. реалізація гранту
11. бенефіціари
12. афілійовані особи
13. учасники з особливим статусом
14. правила реалізації діяльності
15. належне впровадження діяльності
16. конфлікт інтересів
17. конфіденційність та безпека
18. етика і моральні цінності
19. захист даних
20. права інтелектуальної власності
21. облік
22. звітність
23. платежі та відшкодування
24. наслідки невиконання
25. відхилення та зменшення грантів
26. відхилення внесків

Також розглянемо приклади маркерів достовірності, які притаманні всім типам юридичних документів, зокрема договорів. Маркерами нововиявлених фактів є лексеми to disclose, to discover, to reveal. Використовуючи їх можна підкреслити, що факти, які раніше були невідомі широкому загалу, лише недавно

стали надбанням громадськості. Інформація про те, на чому ґрунтуються достовірність, присутня у маркерах to find та to prove. Маркерами фактуальності є лексеми дієслівної семантики, котрі вказують на завершення або тривалість процесу чи дії: to block, to continue, to remain, to end, адже продовження чи призупинення дії, процесу, стану можливе за умови його існування.

ВИСНОВКИ

Переклад договірних документів як об'єктів юридичного перекладу, є складним процесом. Проаналізувавши дослідженій матеріал, ми зробити певні висновки.

Особливості правової комунікації обумовлені певними лінгвальними чинниками: специфічність юридичної лексики, наявність складних та заплутаних юридичних формулювань і кліше, громіздкі синтактичні конструкції, архаїчні фрази та звороти.

Процес перекладу висуває перед перекладачем певні вимоги: глибокі знання англійської та української мови, стилістичних особливостей; знання і адекватне використання прийомів перекладу; бажаність або наявність юридичної освіти чи знання спеціальних правових знань для еквівалентного перекладу; комплексний підхід, тобто пов'язаність перекладу з супутніми юридичними послугами, такими як нотаріальне засвідчення перекладу та апостилювання.

Для успішного перекладу договірних документів необхідна також поінформованість у самій сфері застосування юридичних текстів, що уможливить перекладачеві найбільш точно дібрати еквівалент будь-якому фіксованому поєднанню лексем. На прикладі юридичного перекладу можна точно стверджувати, що необхідно досконало розумітися на історичних та культурних особливостях носіїв вихідної мови. Перекладач повинен чітко пам'ятати, що правовий документ як письмовий носій перекладної юридичної інформації має текстові особливості, своєрідне мовне вираження.

Під час перекладу особливої уваги заслуговує певна група лексики – *мовні маркери*. Ми кваліфікуємо їх як структурні одиниці, вираєні лексемою чи словосполученням, що допомагають зрозуміти комунікативні наміри мовця чи мовців. Досліджуваний матеріал уможливив виділити дві групи мовних маркерів за функційною ознакою: *структурні оформленальні*, що виконують організаційну функцію, та *маркери достовірності*, виконують інформативну функцію.

Найчастотнішою групою є структурні оформлені маркери, оскільки, як уже було сказано вище, в сфері міжнародного права та при укладанні договорів з організаціями та інституціями інших країн необхідно отримуватись певних норм, щоб унеможливити неоднозначне тлумачення документів і, навпаки забезпечити правильний і еквівалентний переклад міжнародних договорів та угод

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Абабілова Н. М., Білокамінська В. Л. Особливості перекладу термінів українською мовою. Молодий вчений. Херсон, 2015. № 2.
2. Алексеева И.С. Профессия переводчика. Санкт-Петербург, 2001
3. Алексеева Л.М. Терминоведение и философия // Стереотипность и творчество в тексте: Межвузовский сборник научных трудов. Вып. 6 / Отв. ред. М.П. Котюрова. Пермь, 2003.
4. Алимов В. В. Юридический перевод. Практический курс. Английский . Ленанд. 81с.
5. Архипов С.И. Понятие правовой коммуникации // Российский юридический журнал. 2008. №6.
6. Ахманова О.С. Словарь лингвистических терминов. Москва: РиполКлассик, 2012. 608 с.
7. Базылев В.Н., Сорокин Ю.А. Интерпретативное переводоведение/ В.Н. Базылев, Ю.А. Сорокин. Ульяновск, 2000.
8. Бархударов Л.С. Язык и перевод/ Л.С. Бархударов. Москва, 1975.
9. Баскакова М. А. Толковый юридический словарь: право и бизнес (русско-английский, англо-русский). Москва: Финансы и статистика, 2004. 704 с.
10. Берг Е.Б. Основные инструменты профессиональной коммуникации в правовой сфере (terminologia, оценочные понятия, дефиниции) // Языки профессиональной коммуникации. Материалы международной научной конференции.
11. Брандес М.П. Стиль и перевод. Москва, 1988.
12. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2001. 1440 с.
13. Верба Л. Г. Порівняльна лексикологія англійської та української мов: Пос. для перекладацьких відділень вузів. Вінниця: Нова книга, 2003. 160 с.
14. Височинський Ю. І. Аналіз особливостей перекладу лексики міжнародних документів з англійської на українську мову. [Електронний

- ресурс] URL: http://www.rusnauka.com/6_PNI_2012/Philologia/6_100409.doc.htm
15. Власенко С. В. Договорное право: практика профессионального перевода в языковой паре английский-русский. Москва.: Вольтерс Клувер, 2006. 320 с.
 16. Власенко С. В. Перевод юридического текста: когнитивные особенности номинации и реалии-профессионализмы в языковой паре английский-русский//Филологические науки в МГИМО. Сборник научных трудов № 21 (37). Москва: МГИМО, 2005.
 17. Гальперин И.Р. Очерки по стилистике английского языка. Москва: Издательство литературы на иностранных языках, 1958. 462 с.
 18. Гальперин И.Р. Текст как объект лингвистического исследования Москва, 1981.
 19. Гамзатов М. Г. Техника и специфика юридического перевода: Сб. статей. Санкт-Петербург, 2004. 184с.
 20. Грищенкова И.А. Требования к термину как единице, именующей понятие // Языки профессиональной коммуникации. Материалы международной научной конференции.
 21. Д'яков А. С., Кияк Т. Р., Куделько З. Б. Основи термінотворення: семантичні та соціолінгвістичні аспекти. Київ.: КМ Academia, 2000. 218 с.
 22. Д'яков А. С. Основи термінотворення: Семантичні та соціолінгвістичні аспекти / Д'яков А. С., Кияк Т. Р., Куделько З. Б. К.: КМ Academia, 2000. 218 с.
 23. Де Соссюр Ф. Труды по языкознанию. Москва, 1977.
 24. Зотов Ю.Т. Текст как бесконечномерное смысловое пространство / Лингвистика на пороге XX века. Итоги и перспективы. Москва, 1995. т.1.
 25. Кислюк Л. П. Нові англійські запозичення і термінологія. /Українська термінологія. Львів, 2006. С. 229–236.
 26. Кияк Т.Р., Д'яков А.С., Куделько З.Б, Основи термінотворення. - Київ: Наукова думка, 2000. 206с.
 27. Комиссаров В.Н. Общая теория перевода. Москва., 1999.

28. Комиссаров В.Н. Современное переводоведение. Москва, 1999.
29. Латышев Л.К. Технология перевода: уч. пос. по подготовке переводчиков. Москва: НВИ.ТЕЗАУРУС, 2000.280 с.
30. Лотте Д. С. Вопросы заимствования и упорядочения иноязычных терминов и терминоэлементов. Москва.: Наука, 1982. – 152 с.
31. Макаров М. Л. Основы теории дискурса. Москва.: ИТДГК «Гнозис», 2003. 280 с.
32. Малевич Л. Д. Термінологічне запозичення: причини, джерела, функції. Українська термінологія і сучасність: Збірник наукових праць. Випуск VI .Київ.: КНЕУ, 2005. С. 56–61.
33. Панкратова Е.А. Особенности межкультурной коммуникации специалистов юридического профиля // Языки профессиональной коммуникации: Мате-риалы международной научной конференции/ Отв. ред. Е.И. Голованова. Челябинск, 2003.
34. Панько Т. І., Кочан І. М., Мацюк Г. П. Українське термінознавство. Львів: Світ, 1994. 216 с.
35. Пыж А.М. Терминология права в художественном тексте: особенности перевода // Языки профессиональной коммуникации: Материалы международной научной конференции.
36. Селігей П. О. Що нам робити із запозиченнями? Українська мова. 2007. № 4. Ч. 2.
37. Симоненко Л. О. Українська термінологія кінця ХХ століття (теорія та практика). Українська термінологія і сучасність / відп. ред. Л. О. Симоненко. Київ., 1997.
38. Скороходько Е.Ф. Сучасна англійська термінологія. Київ.: Український інститут лінгвістики і менеджменту, 2002. 76 с.
39. Фатеева Н.В. Влияние субъекта на формирование административной терминологии// Языки профессиональной коммуникации. Материалы международной научной конференции.
40. Циткіна Ф. О. Термінологія й переклад. Львів: ВЛІ, 2003. 187 с.

41. Approaches to Discourse Particles / ed. by Kerstin Fisher. Amstrerdam ; Boston ; Heidelberg ; London ; New York ; Oxford and other. 2006. 500 p.
42. Baker M. In other words: A Course book on Translation. London and New York : Routledge, 1992.
43. Pragmatic markers in contrast / ed. by Karin Aijmer and Anne-Marie Simon-Vandenbergen. Amsterdam : Elsevier, 2006. 258 p.
44. Seguinot C. Interpreting errors in translation. Meta.